

(Spreektekst)

Inleiding ter gelegenheid van het besloten congres verduurzaming van de garnalen visserij

Door: Johan K. Nooitgedagt (voorzitter)

Datum: donderdag 6 maart 2014

Johan K. Nooitgedagt

Voorzitter
Stichting Verduurzaming
Garnalenvisserij waarin alle PO's
NEDERLANDSE VISSERSBOND

1

Geachte aanwezigen,

mij is gevraagd een inleiding te verzorgen met als thema een toekomst voor de garnalenvisserij, een perspectief vanuit de sector. Natuurlijk is er perspectief. Ook voor de toekomst zullen we denken in kansen en niet in bedreigingen. Dat zullen we echter wel samen **moeten** doen en ook samen **willen** doen.

- NL heeft een aanvoer (aantal 225) van ongeveer 12 mln. kg.;
- Waarde in besomming is 25% van gehele kottervloot (groei);
- EU heeft een aanvoer (aantal 500) van ongeveer 35 mln. kg.;
- NL kent zeven Producentenorganisaties (PO's);
- Doel is om daar per 1 januari 2015 één PO van te maken;
- Duitsland kent vijf PO's voor 250 licenties;
- Denemarken heeft één PO voor 25 licenties.
- Website van het Landbouw Economische Instituut LEI WUR
- **www.agrimatie.nl** sector: visserij

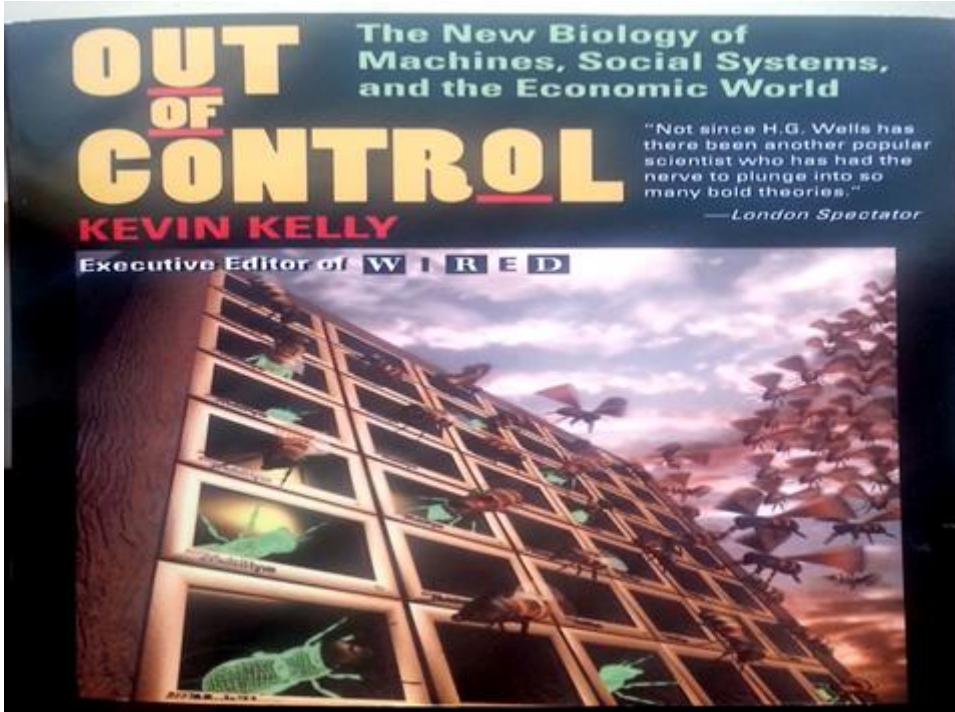
Ongetwijfeld zult u ook geïnteresseerd zijn in enkele sociaal economische feiten en achtergronden van de garnalenvisserij. Ik ga daar geen uitgebreide inleiding over houden. Ik verwijs u slechts naar de website van het LEI. Probeer te 'googelen' op 'visserij in cijfers'. Dezelfde garnalenvisserij wordt gedaan door Denemarken, Duitsland, Nederland, België en het Verenigd Koninkrijk. Er is geen duidelijke onderverdeling per vangstgebied, in elk geval niet duidelijk aanwijsbaar voor de Waddenzee. Wat bijvoorbeeld exact de sociaal economische betekenis en impact van de garnalenvisserij in het Noorden is, is niet bekend. De totale vangst van alle Europese garnalenvissers is plusminus 35.000.000 kg en voor Nederland is dat met een redelijke gemiddelde prijs ongeveer 25% van de nationale besomming van de kottervloot. Dat ziet u deels allemaal terug op de website van het LEI (visserij).

Ik kom niet met een al te zwaar verhaal. Ik ben bang dat we anders de balans kwijtraken. Ik hoop wel dat ik u allen aanzet tot andere gedachten. Om u mee te nemen naar een schets van een perspectief voor de garnalen visserij wil ik graag met u een metafoor tegen het licht houden. Het is een beeldspraak waarbij ik het eiland Terschelling als organisatie of systeem wil vergelijken met de garnalen visserij.

Ik vraag u daarbij kwesties niet fijn te willen slijpen, maar proberen out of the box te denken. Je moet als voorzitter soms **paradigma verschuivende bewegingen** maken om samen met de zaal **mentaal te gaan fierljeppen**. De linkerkant van de hersenhelft voor het mathematische rationele denken en de rechterkant voor de creatieve gedachten. Wat mij betreft gebeurt het deze twee dagen allemaal in de rechterhelft. Daarmee kunt u vanavond in kleine groepen tot genoegzame **ideeënseks** komen. Geef mij gewoon de schuld wanneer het uit de hand loopt.

Terschelling beschouwen we als een systeem waarbij er een duidelijke correlatie zal zijn tussen de hoeveelheid toeristen en de inkomsten van de eilanders, in het bijzonder zij die in die sector actief zijn. Toeristen waarderen waarschijnlijk het eilandgevoel, de horeca, de natuur, het strand, de vrijheid, de prachtige fietspaden, het bos, de duinen, de rust en misschien ook het weer. Afijn, noem de betekenis van de kleuren van de vlag van Terschelling en je weet de bijzondere kwaliteiten.

Stel nu dat er heel veel toeristen zouden komen. Stel nu dat door de vrije marktwerking twee maatschappijen veel meer erg volle boten met toeristen naar de eilanden zouden vervoeren. De toeristen komen met zo velen dat ze elkaar echt voor de voeten lopen. Hoe zou het systeem dan reageren? Het eiland kan niet groter worden. De fietspaden zouden breder moeten worden. De weg van west naar oost zou breder moeten worden en misschien wel een vierbaansweg. Vaststaat dat er verkeerslichten bij kruisingen nodig zijn. Anders krijg je ongelukken. De horecazaken zouden toenemen. Doet men dit niet dan ontstaan er lange wachtrijen. Het is dan op Terschelling voorbij met de rust en ook natuur- en milieuorganisaties zullen aandringen op beperkingen. Er komen meer gesloten gebieden voor toeristen waardoor de druk op het nog vrije gebied verder toeneemt.

De synergie met de garnalenvisserij is dat bij een toename van de visserijintensiteit de garnalenprijzen dalen en daardoor reizen nog langer worden gemaakt. Op een leuke manier geld verdienen is niet vanzelfsprekend meer. Bij lagere prijzen meer vissen en de kwaliteit van leven voor vissers neemt alleen maar af. Sociaal-economische raakt men in een neerwaartse spiraal. Wanneer de natuur veel garnalen geeft hebben de Producentenorganisaties geen middelen om de aanvoer van garnalen te sturen. Bijvoorbeeld door de vistijd te beperken. Bij het sluiten van visserijgebieden neemt de intensiteit in het vrije gebied alleen maar toe. Het is druk op het water, er wordt veel op garnalen gevestigd, maar je vraagt je eigenlijk af: wat doen we hier met z'n allen? Wat win je daar nu mee?

Terug naar het systeem Terschelling: Vermoedelijk zullen de toeristen denken (die op een overbezet eiland komen), dit is niet wat we zoeken. Daar zit dus wel een zekere marktwerking in, maar ook ondersteund door een norm van instrumenten rond 'ruimtelijke ordening en invulling door openbaar bestuur'. Laten we beginnen bij de boot: er is één maatschappij die een concessie krijgt. Om wat voor reden dan ook (inhoud buiten beschouwing gelaten), maar dat is een ordening van de markt. De advocaten van beide rederijen zijn overigens ook bekenden in de garnalensector. Zou je de organisatie van de veerdienst opnieuw mogen maken zou elk evenwichtig idee eindigen in een conclusie zoals de TESO op Texel (een soort coöperatief transparant model voor eilanders). Mocht het zo zijn dat wij de garnalenvisserij opnieuw mogen organiseren, dan zouden we het ook heel anders doen. Voor beide situaties is dat nu even dagdromen en niet realistisch voor dit moment. Op Terschelling zijn er fietspaden. Er zijn ook veel verhuurbedrijven voor fietsen. Zij verhuren ook elektrische fietsen. Maar ook snorfietsen en brommers. Laten we zeggen traditionele fietsers op eigen kracht en een groep die wat meer kracht onderin wil hebben. Misschien meer wil zien in een kortere tijd. Naast het feit dat er ook nog wandelaars zijn op die fietspaden, zal het er een drukke boel worden. Die rijden elkaar in de wielen wanneer er erg veel toeristen zijn. Wandelaars zijn dan boos op fietsers, fietsers zijn boos op gemotoriseerde fietsers en die zijn weer boos omdat er brommers op het fietspad gaan. Kortom er is regulering nodig en er zal sprake moeten zijn van controle en handhaving.

Synergie met de garnalenvissers is dat iedereen op de beste visstekken wil zijn om zoveel mogelijk garnalen te vangen. Strijd ontstaat wanneer technieken worden toegepast die nog beter garnalen vangen en vaak ook met discutabele voorzieningen. Op de rand van de regelgeving is dan een extraatje te verdienen. Kwantitatief niet in te schatten, maar belangrijk is dat er kwalitatief te weinig drive is om daar iets aan te doen. Er is altijd gedoe over en het is voor vissers het meest belangrijke issue. Het gaat namelijk om geld, het gaat om inkomsten en perspectief. Pure speltheorie.

Op Terschelling heeft men de middelen om de stroom toeristen te reguleren. Men heeft zelfs de middelen om de kwaliteit te reguleren. Veel campings zijn 'bungalowresorts' geworden. Dit heeft als bedoeling om meer gezinnen aan te trekken in plaats van losgeslagen jongeren. Kwalitatieve onderscheiding is een duidelijk gevolg van beheervorm. Een techniek op basis van onderzoek en de mogelijkheid om überhaupt iets met beheer te kunnen doen.

In de garnalenvisserij is het aantal licenties (vissersvaartuigen) in Europa nog niet begrenst. Daar is nog veel ruimte op het gebied van (Europese) visserijcapaciteit op garnalen. Wel is het

motorvermogen begrenst op 300 pk en de scheeps lengte is maximaal 24 meter. Meer is er eigenlijk niet op dit moment. Ook daar is nog steeds veel gedoe over. Er is geen beperking in vistijd (NL heeft alleen een weekendvisverbod maar het buitenland bijvoorbeeld weer niet). Er geen grens aan de vangst van garnalen, wanneer de prijzen erg laag zijn. De Visserijwet geeft daar ook geen mogelijkheden voor. Vandaar ook elke keer opnieuw het gedoe over de situatie: een circulair systeem! De problematiek houdt zichzelf in stand. Visserijbestuurders dragen 'water naar de zee' en slagen er eigenlijk niet in om het de stakeholders (zoals hier aanwezig) duidelijk te maken.

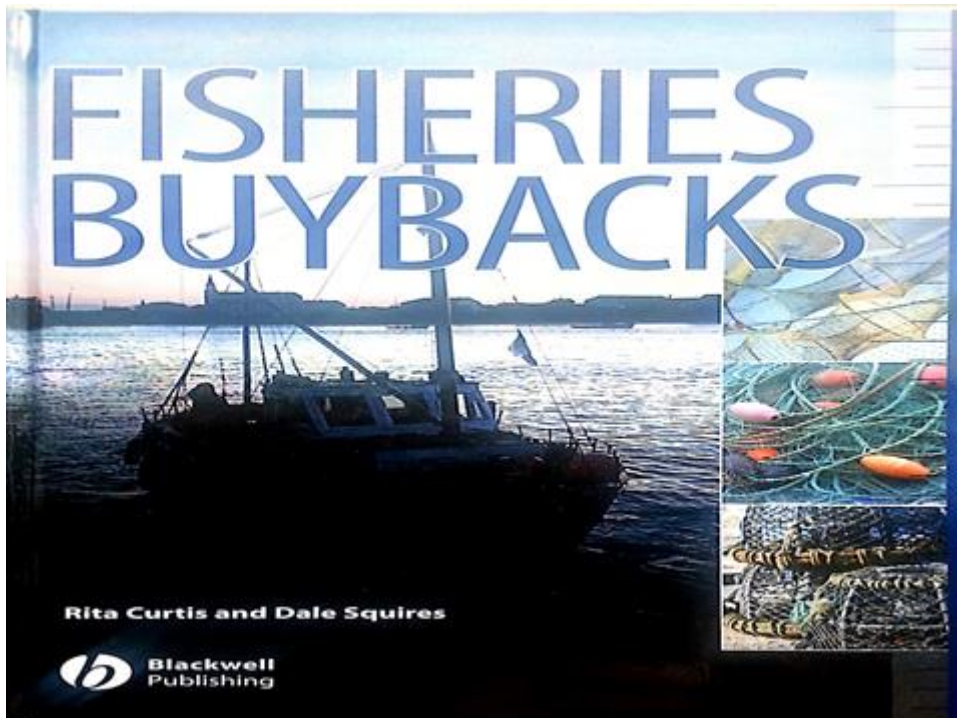
Tot slot de snelboot naar Terschelling, de 'Koegelwieck of Stuifdijk', misschien wel een Hoovercraft wanneer het zou kunnen. Aangevuld met snelle watertaxi's. Het is de vraag of dit allemaal past bij een Werelderfgoed zoals de Waddenzee is. Uiteraard zal de rederij Doeksen zich afvragen welke voorwaarden er voor de toekomst worden gesteld. Vaststaat dat er op dit moment behoefte is om een snellere overtocht te maken dan met de langzame boot. De markt vraagt er om, maar je zou je kunnen afvragen wat het verschil is tussen één dag racen met een groep 'powerboats' bij Den Helder vergeleken met een jaar lang meerdere keren per dag heen en weer varen met een snelboot van Harlingen naar Terschelling vice versa.

In de garnalenvisserij vergelijk ik dit in deze metafoor met het pellen in Marokko. Je kunt je inderdaad de vraag stellen of dit past bij de garnaal die hier lokaal wordt gevangen. Laat ik het zo stellen: wanneer het anders zou kunnen, dan werd het allang veel meer grootschalig gedaan. De markt vraagt gelukkig om garnalen, liefst nog veel meer, en die kunnen we nooit allemaal machinaal pellen tenzij er een technisch wonder gaat gebeuren. Daar zijn nog kansen. Ooit zal het zover zijn.

Wat zouden we van deze metafoor kunnen leren:

Organisaties zijn als systemen. Nu zegt de tweede wet van de thermodynamica dat een systeem dat aan zichzelf wordt overgelaten zich zal bewegen naar een toestand van maximale chaos. De maat voor die chaos heet entropie. Ergo: een systeem moet zich dus actief beschermen om niet in chaos te belanden. Denk aan gasmoleculen die zich zonder enige ordening vrij door een ruimte zullen verspreiden tenzij je ze opsluit in een gasfles. De gasfles als bescherming tegen de chaos. Kevin Kelly heeft dit wetenschappelijk aangetoond met een zwerm bijen als voorbeeld van een social community. De vraag is wie de leiding neemt, en ook kan en mag nemen, in deze 'out of control' situatie?

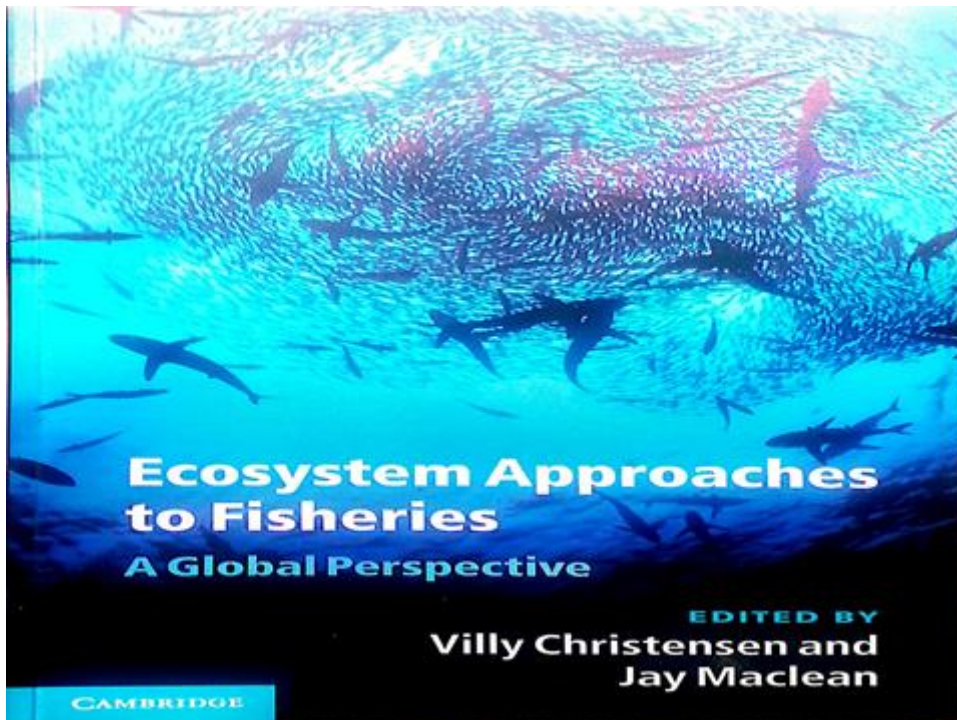
Wanneer alle 500 garnalenlicenties in de EU voor zeven dagen in de week vissen, dan is het wel erg druk op het water. Toch kan dit in theorie gebeuren. De ingrediënten van de speltheoretische garnalenvisserij op de gemene weide zullen alleen kunnen worden weggenomen door de EU op voorspraak van de lidstaten. Dat kan op verschillende manieren, waar een wil is, is ook een weg.

Al in 2007 schreef Ph.D. Rita Curtis (VS) over de wereldwijde soortgelijke problemen. Waarom zouden wij denken dat we de enige zijn die met een dergelijke casus worstelen. Het vraagt echter om lef en doorzettingsvermogen. **Een wereldwijde blik op 'Fisheries Buybacks'** ←→ gemene weide visserij:

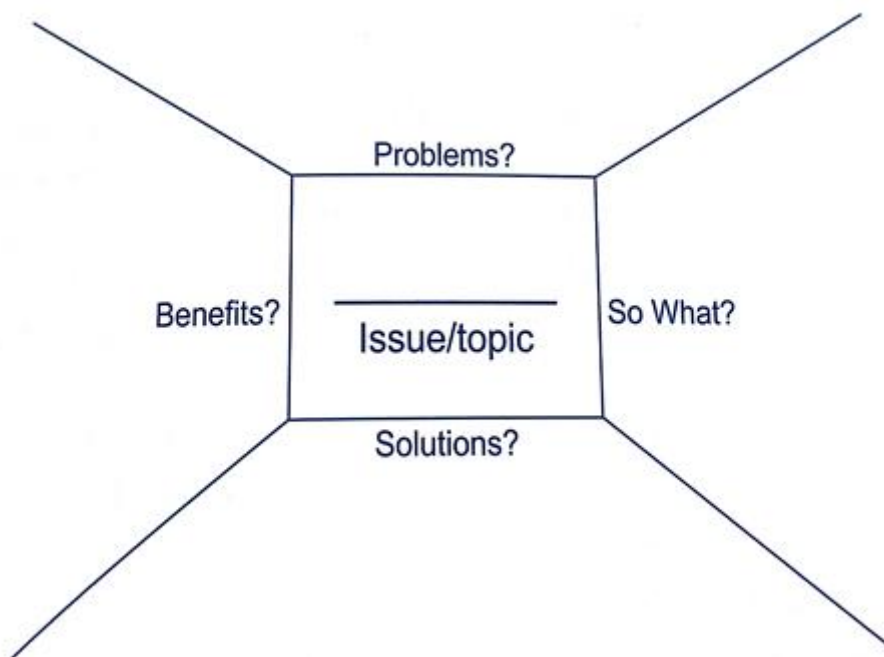
'.....explains the root cause for the need for buybacks of vessels, licences, or gear, the open-access property right, and observes that a solution to this fundamental problem will never be achieved unless access into the industry is sufficiently limited.....most of these buybacks focus on the first three traditional goals: efficiency, distribution, and resource stock conservation. The fourth goal is the conservation of ecosystems and biodiversity, also known as ecological public goods and services'.

Mijn conclusie is dat we hier erg veel van kunnen leren en ik zie ook veel mogelijkheden om de EU hier bij te betrekken. Maak het in elk geval bespreekbaar.

Een tweede 'global perspective' is voor mij het werkstuk 'Ecosystem Approaches to Fisheries'. Dit gaat over:

EBM = Ecosystem Based Management \leftrightarrow het boek spreekt ook over beheer op sociaal economische basis. Villy Christensen en Jay Maclean begonnen in 2006 te schrijven geïnspireerd door 'founding father' Daniël Pauly. Pauly werd 60 jaar en voor zijn verjaardag was een symposium georganiseerd. Bij dit symposium werd al geconcludeerd en beschreven, als onlosmakelijk voor, ecosystem based management (EBM): *'consider how to obtain and maintain long-term socioeconomic benefits, and in the process gain an understanding of the likely consequences of human actions'.....'and ensure long-term economic and social sustainability'*.

Beste mensen, we hebben problemen op te lossen of uitdagingen in te vullen.
Toegekomen aan het slot van mijn lezing geef ik u drie stellingen mee:

Er is nu nog geen instrument dat echt werkt om beheer te voeren in de garnalen visserij (management is niet of nauwelijks mogelijk). Alle ingrediënten voor speltheoretische aspecten overheersen. Tit for tat is aan de orde van de dag.

1. Er is nu nog geen instrument dat echt werkt om beheer te voeren in de garnalen visserij (management is niet of nauwelijks mogelijk). Alle ingrediënten voor speltheoretische aspecten overheersen. Tit for tat is aan de orde van de dag.

Er is nu nog onvoldoende controle en handhaving vanuit de PO's en vanuit de overheid. Het zelfreinigend vermogen levert namelijk (nog steeds) geen voordelen op. De overheid zal het nooit goed kunnen doen.

2. Er is nu nog onvoldoende controle en handhaving vanuit de PO's en vanuit de overheid. Het zelfreinigend vermogen levert namelijk (nog steeds) geen voordelen op. De overheid zal het nooit goed kunnen doen.

Natuur- en milieuorganisaties plus sector moeten vooraf overeenstemming hebben over een onderzoeksagenda. Daar kan de Waddenacademie een rol spelen (topsectorenbeleid garnalen).

3. Natuur- en milieuorganisaties plus sector moeten vooraf overeenstemming hebben over een onderzoeksagenda. Daar kan de Waddenacademie een rol spelen (topsectorenbeleid garnalen).

De conclusie van mijn inleiding zou kunnen zijn:

De garnalensector wenst een instrument in handen te krijgen om verantwoord beheer te kunnen voeren over de activiteiten in de sector. Pas dan kan het onderscheid worden gemaakt. Dan kun je pas echt spreken over een wenkend perspectief en is de legpuzzel gereed.

De garnalensector wenst een instrument in handen te krijgen om verantwoord beheer te kunnen voeren over de activiteiten in de sector. Pas dan kan het onderscheid worden gemaakt. Dan kun je pas echt spreken over een wenkend perspectief en is de legpuzzel gereed.